

KOREPETITORIUS

Violeta Dumčiuvienė,
Vilma Dulevičienė,
Laima Skabickienė

Lietuvių kalbos

pasitikrinamieji testai

10 klasei

Leidinio vadovė
Ingrida Navalinskienė

Pirmasis leidimas 2019

Leidinio bibliografinė informacija pateikiama
Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos
Nacionalinės bibliografijos duomenų banke (NBDB).

Šį kūrinį, esantį bibliotekose, mokymo ir mokslo įstaigų bibliotekose,
muziejuose arba archyvuose, draudžiama mokslinių tyrimų ar asmeninių
studijų tikslais atgaminti, viešai skelbti ar padaryti viešai prieinamą
kompiuterių tinklais tam skirtuose terminaluose tų įstaigų patalpose.

© Violeta Dumčiuvienė, 2019

© Vilma Dulevičienė, 2019

© Laima Skabickienė, 2019

ISBN 978–5–430–06990–2

ISSN 2669–0098

Turinys

I testas ANTIKA IR JOS ŽENKLAI LITERATŪROJE	5
Teksto suvokimo ir literatūros žinių taikymo užduotys:	5
• Seneka „Laiškai Lucilijui“. <i>Pirmas laiškas. Šeštas laiškas. Seneka sveikina mieląjį Lucilijų</i>	5
• Mantas Adomėnas „Kanonas kaip priešnuodis kultūros degradacijai“	7
Kalbos pažinimo ir vartojimo užduotys	10
Rekomenduojamos kalbų ir rašinių temos	14
II testas BIBLIJA KAIP LITERATŪROS IR KULTŪROS TEKSTAS: JOS SVARBA EUROPOS TAPATYBEI	15
Teksto suvokimo ir literatūros žinių taikymo užduotys:	15
• „Himnas meilei“ (1 Kor 13)	15
• Pranciškus „Dievas yra jaunas: pokalbis su Thomu Leoncini’u“	17
Kalbos pažinimo ir vartojimo užduotys	19
Rekomenduojamos kalbų ir rašinių temos	22
III testas RITERIS PAKITUSIAME PASAULYJE: DON KICHOTO PAVEIKSLO REIKŠMĖS	23
Teksto suvokimo ir literatūros žinių taikymo užduotys:	23
• Vytautas Mačernis „Don Kichoto ir Sančo Pansa pokalbis“	24
• Leonidas Donskis „Pereinamosios epochos žmogus“	25
Kalbos pažinimo ir vartojimo užduotys	28
Rekomenduojamos kalbų ir rašinių temos	31
IV testas VIDURAMŽIŲ LIETUVA: SENOJO IR KRIKŠČIONIŠKOJO PASAULIŲ SUSIDŪRIMAS	32
Teksto suvokimo ir literatūros žinių taikymo užduotys:	32
• Justinas Marcinkevičius „Mindaugas“	32
• Justinas Marcinkevičius „Dienoraščiai ir datos“	34
Kalbos pažinimo ir vartojimo užduotys	37
Rekomenduojamos kalbų ir rašinių temos	40
V testas VERTYBIŲ PATIKRINIMAS XX–XXI A. LITERATŪROJE	41
Teksto suvokimo ir literatūros žinių taikymo užduotys:	41
• Alvydas Šlepikas „Mano vardas – Marytė“	41
• Virginija Adomonytė „Atspindžių ieškojimas“	44
Kalbos pažinimo ir vartojimo užduotys	46
Rekomenduojamos kalbų ir rašinių temos	49

VI testas TRADICIJOS PROVOKAVIMAS IR ŽAIDIMAS XX A. LITERATŪROJE	50
Teksto suvokimo ir literatūros žinių taikymo užduotys:	50
• Gintaras Beresnevičius „Iš gyvenimo rašytojų Lietuvos“	51
• Dalia Striogaitė „Avangardizmas kaip pervartos doktrina“	53
Kalbos pažinimo ir vartojimo užduotys	55
Rekomenduojamos kalbų ir rašinių temos	58
VII testas BAIGIAMASIS TESTAS	59
Teksto suvokimo ir literatūros žinių taikymo užduotys:	59
• Juozas Grušas „Meilė, džiazas ir velnias“	59
• Lina Ever „Kelyje. 100 000 žingsnių su kunigu Algirdu Toliatu“	61
Kalbos pažinimo ir vartojimo užduotys	62
10 klasės kurso pasiekimų diagrama	65
PRIEDAS	66
TEKSTŲ ŠALTINIAI	71

I testas

Antika ir jos ženklai literatūroje

LITERATŪRA

- Lucijus Anėjus Seneka „Laiškai Lucilijui“. *Pirmas laiškas. Šeštas laiškas. Seneka sveikina mieląjį Lucilijų.*
- Mantas Adomėnas „Kanonas kaip priešnuodis kultūros degradacijai“.

KALBA

- Rašybos, skyrybos gebėjimų įtvirtinimas.
- Vientisiniai ir sudėtiniai sakiniai, sudėtinių prijungiamųjų sakinių skyrybos įtvirtinimas.
- Lietuvių kalbos žodžių darybos suvokimas. Morfeminė žodžių analizė. Morfologinis, sintaksinis nagrinėjimas.
- Mantas Adomėnas „Kanonas kaip priešnuodis kultūros degradacijai“.
- Lucijus Anėjus Seneka „Laiškai Lucilijui“.

TEKSTO SUVOKIMO IR LITERATŪROS ŽINIŲ TAIKymo UŽDUOTYS

AŠ TAI MOKU!

- Paaiškinu Antikos literatūros, kaip kanono, idėjas, jų reikšmę literatūrai ir kultūrai. Nurodau Antikos kūrinius ir kūrėjus, nusakau skaitytų kūrinių svarbą savo, kaip skaitytojo, asmeninei patirčiai.
- Analizuoju, lyginu tekstus, juos vertinu ir apibendrinu savo įžvalgas remdamasis patirtimi. Nusakau kalbos vartojimo ypatumus.
- Nurodau tarptekstines idėjas, paaiškinu teksto sąsajų su antikiniu kontekstu aspektus.
- Nurodau tekstų tipą, žanrą ir funkcinį stilių, paaiškinu jų pagrindines savybes ir paskirtį.

1 TEKSTAS

Seneka

PIRMAS LAIŠKAS (ištrauka)

Seneka sveikina mieląjį Lucilijų

Daryk taip, mielas Lucilijau: atsikovok save ir laiką, kurį iki šiol iš tavęs pagrobdavo arba pavogdavo kiti ar kuris pats pranykdavo, taupyk bei saugok. Patikėk, iš tiesų yra taip, kaip rašau: dalį laiko žmonės iš

mūsų plėšte išplėšia, dalį atima nejučiom, dalis dingsta savaime. Tačiau gėdingiausia netekti jo per apsilėidimą. Įsižiūrėk atidžiai: didžiausia gyvenimo dalis praeina mums darant klaidas, didelė – nieko nedarant, o visas gyvenimas – darant ne tai, ką reikia. Ar galėtum nurodyti man žmogų, kuris brangintų laiką, kuris vertintų dieną, kuris suvoktų, jog kasdien miršta? <...> Taigi daryk taip, mielas Lucilijau, kaip ir rašai daras: neprarask nė valandos. Jeigu prie šiandienos ranką pridėsi, mažiau priklausysi nuo rytojaus. Beatidėlojant ir gyvenimas prabėgs. Viskas, Lucilijau, svetima, tik laikas – mūsų.

Lucijus Anėjus Seneka, *Laiškai Lucilijui*

ŠEŠTAS LAIŠKAS (ištrauka)

Seneka sveikina mieląjį Lucilijų

Aš suvokiu, Lucilijau, jog ne tik tobulėju, bet ir keičiuosi. Nesakau ir netikiu, kad manyje nebeliko nieko, ką dar reiktų keisti. Negi jau nebeturiu savybių, kurias reiktų taisyti, mažinti ar stiprinti? Jeigu siela mato savo ydas, kurių ligi šiol nepripažino, vadinasi, ji pasidarė geresnė. Kai kuriuos ligonius reikia sveikinti, kad jie pasijuto esą sergantys. Tačiau norėčiau pasidalyti su tavimi mintimis apie staigų savo pasikeitimą. Tada dar labiau tikėčiau mūsų draugyste – tikra draugyste, kurios neišardo nei viltis, nei baimė, nei savanaudiškumas, tokia draugyste, su kuria žmonės miršta ir dėl kurios miršta. Galiu nurodyti tau daugelį, kuriems stigo ne draugų, o draugystės. Negali taip atsitikti tada, kai sielas jungia viena valia trokšti viso, kas kilnu. Kodėl tai neįmanoma? Jos žino, jog tada visa, ką jos turi, yra bendra, pirmiausia bendros jų nelaimės. Tu net negali įsivaizduoti, kiek daug svarbaus, kaip man atrodo, atneša kiekviena diena. „Pasidalyk ir su manim, – sakai, – tomis priemonėmis, kurių veiksmingumą pats patyrei.“ Aš ir pats trokštu viską tau perteikti ir džiaugiuosi, kad, šio to išmokęs, galėsiu mokyti kitą. Manęs nenudžiugins joks daiktas, net ir labai paprastas ar naudingas, jei tik aš vienas apie jį žinosiu. Jei man kas padovanotų išmintį, bet su sąlyga, kad slėpčiau ją savyje ir su niekuo jos nesidalychiau, aš jos atsakychiau. Joks gėris nėra mielas, jei jį turi vienas. Išsiųsiu tau knygų ir, kad smarkiai nevargtum ieškodamas jose naudingų patarimų, įdėsiu žymeklius, kurie padės tau iš karto rasti tai, kas man ten patinka ir žavi. Tačiau gyvas balsas ir bendravimas duotų tau daugiau naudos negu parašyti žodžiai. Reiktų tau pačiam dabar atvykti čionai pirmiausia todėl, kad žmonės labiau tiki akimis, negu ausimis, antra, todėl, kad kelias per pamokymus yra ilgas, o per pavyzdžius – trumpas ir veiksmingas. <...> Platonas ir Aristotelis, ir minia išminčių, vėliau išsisklaidžiusių įvairiomis kryptimis, daugiau naudos gavo pažindami Sokrato būdą, negu žinodami jo žodžius. <...> Būdami kartu mes vienas kitam daugiau duosime.

Dabar, kadangi privalau tau atiduoti kasdieninę duoklę, parašysiu, kas man šiandien patiko Hekatonos raštuose. Jis sako: „Klausi, ką aš pasiekiau. Susidraugavau pats su savimi.“ Pasiekė jis daug: niekada nebebus vienišas. Žinok, kad toks žmogus bus ir visų draugas. Lik sveikas.

Lucijus Anėjus Seneka, *Laiškai Lucilijui*

1. Senekos laiškus susiekite su kultūriniu Antikos kontekstu.

1.1. Filosofo Romualdo Ozolo teigimu, garsusis senovės romėnų mąstytojas Lucijus Anėjus Seneka (4 m. pr. Kr. – 65 m. po Kr.) „nepriylgsta didesniems Antikos mąstytojams“ – Herakleitui, Demokritui, Platonui, Aristoteliui. Tačiau juos visus vienija „tradicija ieškoti laimės šiame pasaulyje“. Pasakykite, koks yra Antikos žmogaus idealas. **1 taškas**

1.2. Kaip teigia literatūros tyrinėtoja Dalia Dilytė, Seneka, graikų stoicizmo tęsėjas, pripažįsta tik dorovės mokančią filosofiją. Koks jums žinomas stoikų moralinis principas daro žmogų laisvą? **1 taškas**

2. Senekai svarbu ne kiek gyvenimi, bet kaip gyvenimi. Kokia problema keliami pirmame laiške? **1 taškas**

3. Įrašykite tinkamus du žodžius. **2 taškai**

Pirmame Senekos laiške daugiausia yra _____ nuosakos veiksmažodžių. Šia retorine priemone Lucilijus įpareigojamas būti _____ .

4. Nurašykite iš pirmo laiško patarimą, nusakytą sudėtinu prijungiamuoju sakiniu, kuriame yra šalutinis sąlygos aplinkybės dėmuo. **1 taškas**

5. Koku būdu siūloma valdyti laiką ir nepriklausyti nuo jo? **1 taškas**

6. Kaip šešto laiško pradžioje iškelta dvasinio tobulėjimo (keitimosi) vertybė yra susijusi su pirmame laiške sureikšmintu atsakomybe? **1 taškas**

7. Kodėl toks svarbus draugiškumas? **2 taškai**

8. Pabaikite sakinius.

8.1. Seneka teigia, kad „žmonės labiau tiki akimis“, deia, šiandien mūsų žvilgsniai įbesti į _____ . **1 taškas**

8.2. Susiedami teiginius „atsikovok save ir laiką“ (pirmas laiškas) ir „Susidraugavau pats su savimi“ (šeštas laiškas) vienu žodžiu baikite rašyti pagrindinę mintį, siejančią abu laiškus. **1 taškas**
Tik laisvas, atsakingas ir pasitikintis savimi žmogus gali tikėtis _____ .

9. Aptarkite Senekos laišku ypatybes.

9.1. Kokia yra pagrindinė šių laišku žanrinė ypatybė? **1 taškas**

9.2. Kokią aktyviają iš graikų perimtą pamokslo-pašnekesio formą naudoia Seneka? Pasirinkimą pagrįskite citatomis. **2 taškai**

A. Glausti patarimai.

B. Ilgi išvedžiojimai.

C. Klausiami ir atsakoma adresato žodžiais, remiamasi citatomis.

2 TEKSTAS

Mantas Adomėnas

„KANONAS KAIP PRIEŠNUODIS KULTŪROS DEGRADACIJAI“

Kas yra kanonas, mes visi maždaug žinome. <...> Kanonas – tai autoritetingas, pavyzdinis vertingų autorių ir tekstų, faktų bei artefaktų, kultūrinių praktikų ir mąstymo būdų rinkinys, kuriuos įsisavinus galima tikėtis išsiugdyti proto ir dvasios nuostatas, būtinas kultūrinei kūrybai. <...>

Tačiau šiuolaikėje kultūroje kanono samprata susiduria su protestais. <...> Kanonas kritikuojamas laikantis kelių pagrindinių mąstymo ašių. Viena iš jų: kanonas dažnai pateikiamas kaip atspindintis su-

stabarėjusių kultūrinių vertybių hierarchiją, kuri, kartą įtvirtinta, nebesikeičia. Tai ypač pavaizdu, kai kalbiesi su vienuoliktokais ar dvyliktokais apie jiems privalomus skaityti kūrinius. „Standartinė sielos aimana – kad tie kūriniai, Donelaičio „Metai“ ar Žemaitės „Marti“, jiems „nėra aktualūs“, <...> esą kanonas neatspindi greitai besikeičiančios visuomenės vaizduotės pokyčių.

Tačiau dabar problemiškas yra ne kultūrinio imperializmo, Vakarų civilizacinio kanono išplėtimo už Europos civilizacijos ribų klausimas, veikiau atvirkščiai – problemiškas yra mūsų pačių santykis su savo kultūriniu kanonu. Kitaip tariant, mes nebepakeliame, nepajėgiame perimti ir įsisavinti savo pačių tapatybės atspindžio – nes kanonas būtent ir atspindi tapimo savimi kelią. <...> Tai naratyvas, atskleidžiantis, „kas aš esu“, pasakodamas tai, „kaip tapau savimi“. Galiausiai kanonas ruošia nuolatiniam, nepabaigiamam tobulėjimo, ugdymosi procesui ir nustato civilizuoto žmogaus standartą, skatina pasitempti, diegia ambiciją siekti daugiau. Kanonas perteikia ir gilina kultūrinę tapatybę, inicijuodamas į naratyvą, per kultūrinius faktus atskleidžiantį kelią, kuriuo iki dabarties taško prieita, taigi kanonas pasakoja, kas mes esame kaip kultūrinė, politinė, civilizacinė bendrija. Būtent todėl kultūros kanonas yra nesustabarėjusi, lanksti, o drauge tvari struktūra, kuri turi atsinaujinti.

Iš kn. Mantas Adomėnas, *Konservatizmo sąsiuviniai (II)*

10. Kokios problemos keliamos tekste? 2 taškai

11. Kodėl jaunimas dažnai atmeta literatūros klasiką? 1 taškas

12. Kokia meninės raiškos priemonė yra žodžių junginys „standartinė sielos aimana“? 1 taškas

13. Remdamiesi Antikos idealais aptarkite kanono aktualumą.

13.1. Kai kurie kanono atstovai, kaip antai Homeras, Sofoklis, Periklis, Horacijus, atkreipia dėmesį į šaunumą, kylantį iš laisvos dvasios. Gyvenimo mokytojas Seneka yra pasakęs, kad „aukščiausias gėris yra nepalaužiama sielos tvirtybė“. Kodėl, anot šio mąstytojo, žmogus yra stiprus, kai būna l a i s v a s? Remdamiesi pasirinktais dviem analizuotais ciklo „Antika ir jos ženklai literatūroje“ tekstais pasakykite, kodėl laisvė ir atsakomybė tebėra aktualios. **2 taškai**

13.2. Dviem teiginiais pagrįskite mintį: Senekos laišakai, t. y. kanono tekstai, galėtų tvirtinti ir XXI a. jaunuolio, kaip laisvo žmogaus, tapatybę. **2 taškai**

14. Remdamiesi turinio ir raiškos analize palyginkite Senekos ir Manto Adomėno tekstus.

14.1. Koks funkcinis stilius sieja šiuos tekstus? *1 taškas*

14.2. Nurodykite pasirinkto stiliaus ypatybes. *2 taškai*

ĮSIVERTINIMAS

Gebėjimai	Klausimai	Taškų suma		Pasiekimų lygis			
		Galima surinkti	Surinkta taškų	Nepatenkinamas	Patenkinamas	Pagrindinis	Aukštesnysis
I. Nusakau publicistinių kūrinių temas, suformuluoju juose keliamas problemas ir pagrindines idėjas. Jas sieju su šiuolaikine kultūra ir jos reiškiniais, savo ir bendruomenės gyvenimo problemomis. Diskutuoju apie tekstuose svarstomas aktualijas.	2, 5, 7, 8.1, 8.2, 10, 11, 13.1, 13.2	12		1–3	4–7	8–10	11–12
II. Paaiškinu teksto sąsajų su Antikos kontekstu aspektus. Nurodau tarptekstines motyvų, vaizdinių, idėjų sąsajas.	1.1, 1.2, 6, 8.2, 13.1, 13.2	7		1	2–4	5–6	7
III. Paaiškinu pagrindinių sąvokų, reikalingų analizuojant tekstus, reikšmes, analizuoju kūrinių menines priemones, suprantu kalbos vartojimo ypatumus, teksto stiliaus ir temos sąsajas.	1, 3, 9.1, 9.2, 12, 14.1, 14.2	10		1–3	4–7	8–9	10

A. Į kuriuos klausimus atsakėte lengviausiai (nors galbūt ir ne visai tiksliai)?

B. Kurios užduotys kol kas sunkiai įveikiamos? Kodėl?

C. Mokymosi planas, kad pasiekimai gerėtų (numatykite konkrečias veiklas).

1. _____

2. _____

KALBOS PAŽINIMO IR VARTOJIMO UŽDUOTYS

AŠ TAI MOKU!

- Gebu taikyti visas rašybos taisykles.
- Atpažįstu kalbos dalis ir gebu jas gramatiškai nagrinėti ir vartoti.
- Atlieku žodžių sandaros ar darybos analizę.
- Gebu taikyti visas privalomąsias vientisinių ir sudėtinių sakinių skyrybos taisykles.
- Gebu paaiškinti nurodytų žodžių rašybą ir sintaksinių konstrukcijų skyrybą.

1 uždutis. Įrašykite praleistas raides, skliaustuose esančius žodžius parašykite kartu arba skyrium. **8 taškai**

Kultūros kanonas, bendra kultūrinė atmintis, perteik___ ir atkartoja tapatybę kaip kolektyvinės s___monės struktūrą. Platonas kadais___ aprašė sielos ir miesto analogiją – nes galima kalbėti apie tai, kad lyg___i kaip individui atmintis yra jo tapatybės pagrindas, taip kultūros kanonas yra pagrindas civilizacijos ir tautos tapatyb___i.

Visą George'o Steinerio k___rybą gal___ma suprasti kaip elegišką bandym___ sugrie___ti į užmarštį negr___žtamai išsprūstantį, tar___tum Euridikė, mūsų civilizacijos kanoną. Aptardamas kultūros perteikimą, Steineris kaip ypač svarb___ metaforą įvard___ja mūsų mokyklose taip (ne, mė___stamą) _____ mokym___si atmintinai <...>. Kanonas, kurio mokom___si atmintinai, yra mokym___sis širdimi. Steineris prisimena ir lotyniškai itališką žodį – *recordacio, ricardazione*, „prisiminimas“, kur (ir, gi) _____ girdėti skambant žodį „širdis“. Širdies momentas, ta atminties kaip „širdies ž___nojimo“ ir kartoj___mo kaip „mok___mosi širdimi“ tema, yra labai svarbi – kanoną reik___ mokėti „širdimi“, mokėti „atmintinai“, kad jis kreipt___ mintis, žodžius ir veiksmus gl___dėdamas asmens ir kultūros viduje, (net, gi) _____ tuomet, kai apie jį nem___stai, lyg___i kaip Radausko eilėraštis, kadais___ išmoktas atmintinai, net (ne, iškildamas) _____ į s___monės paviršių nuspalvins r___denėjančio miško suvokimą.

Mantas Adomėnas, *Kanonas kaip priešnuodis kultūros degradacijai* iš kn. *Konservatizmo sąsiuviniai* (II)

2 uždutis. Apibūdinkite kalbos dalis užpildydami tam paliktus langelius. **3 taškai**

Kultūros kanonas yra tai, kas perduoda aukštuosius turinius per tarpininkus, kurie patys dažnai juos ne iki galo suvokia, tačiau taip jie tampa įrankiu talentui išsiveržti iš banalybės kalėjimo, iš gniuždančios visutinybės pelkės kokioje nors Dievo užmirštoje aplinkoje.

Mantas Adomėnas, *Kanonas kaip priešnuodis kultūros degradacijai* iš kn. *Konservatizmo sąsiuviniai* (II)

Žodžiai	Kalbos dalis arba veiksm. f.	Giminė	Skaičius	Linksnis	Laikas	Asmuo	Laipsnis
<i>aukštuosius</i>							
<i>dažnai</i>							
<i>tampa</i>							
<i>kokioje</i>							
<i>nors</i>							
<i>užmirštoje</i>							

3 uždutis. Sutartiniais ženklais pažymėkite pabrauktų žodžių reikšmines dalis. **2 taškai**

Sutartiniai ženklai, kuriais žymimos reikšminės žodžio dalys:

priešdėlis ┌ *jungiamoji balsė* ○
šaknis ┐ *sangrąžos dalelė* ∩
priesaga < *galūnė* □

Tačiau ištikimai perduodami kultūros lobyną jie kitoje kartoje, kitoje laidoje galbūt pažadins talentą, kuriam kaip tik ir reikia tų aukštųjų literatūros, meno, filosofijos turinių.

Mantas Adomėnas, *Kanonas kaip priešnuodis kultūros degradacijai* iš kn. *Konservatizmo sąsiuviniai* (II)

4 uždutis. Paaiškinkite paryškintų ir skaičiais pažymėtų raidžių rašybą. **3 taškai**

Pažį¹stu savo Lucilijų: pradeda būti toks, koks žadėjo. Ir toliau vadovaukis savo sielos polė²kiu, su kuriuo ėjai³ prie aukščiausio gėrio, paniekinęs visų pripažintus turtus. Netrokštu, kad pasidarytum didesnis ir geresnis negu esi už⁴sibrėžęs. Tavo statinio pamatai platūs, pasiek tiek, kiek užsimojai, sutelkdamas visa⁵ ir ką išnešiojai širdy⁶je.

Lucijus Anėjus Seneka, *Laiškai Lucilijui*

Raidžių nr.	Žodžiai	Taisyklės
1	<i>pažįstu</i>	
2	<i>polėkis</i>	
3	<i>ėjai</i>	
4	<i>užsibrėžęs</i>	
5	<i>visa</i>	
6	<i>širdyje</i>	

5 uždutis. Kairėje pateiktus žodžius pavartokite nurodyta forma. **3 taškai**

<ol style="list-style-type: none">1. Gyventi – veiksm., liep. n., vns. 2 a.2. Saugoti – dal., neveik. r., es. l., vyr. g., vns. V.3. Žmogus – daikt., vyr. g., dgs. Įn.4. Labai – priev., aukšč. l.5. Minėti – dal., neveik. r., būt. l., vyr. g., vns. G.6. Dalyti – veiksm., sangr., būs. l., vns. 3 a.	<p>Jeigu nori gyventi dėl savęs, (1) _____ dėl kito. Šis stropiai ir šventai (2) _____ ryšys, kuris jungia žmones su (3) _____ ir rodo, kad esama kažkokio bendro žmonių giminės įstatymo, irgi (4) _____ skatina ugdyti aną anksčiau mano (5) _____ draugystės ryšį. Viską (6) _____ su draugu tas, kuris daug ką pasidalys su kiekvienu žmogumi.</p> <p style="text-align: right;">Lucijus Anėjus Seneka, <i>Laiškai Lucilijui</i></p>
--	--

6 uždutis. Kur reikia, parašykite trūkstantus skyrybos ženklus. **8 taškai**

Ką kanonas duoda auklėjimui? Dabar grįšiu prie minėtų kariuomenės patirčių. Karštą vidurdienį kai jau esi atlikęs kelis labai sudėtingus pratimus tau liepia šliaužti išilgai stadiono – be jokio paaiškinimo ar pagrindimo. Toks beprasmiškas išbandymas prieš kurį atrodo ne vienas žmogus galėtų sukilti. Ir ne kartą būdamas stadiono viduryje kai dulkės lenda į visas kūno ertmes o sunkus šautuvas slegia rankas atrodo galėtum atsistoti ir pasakyti Aš nedalyvauju šitame žaidime. Bet privalomumas to ką pats savanoriškai prisiėmei verčia tęsti. Po to buvo labai įdomu perskaityti Robertos mano skyriaus savanorės iš Kazlų Rūdos nuoširdų liudijimą *Facebooke* Pripažįstu kad būdavo akimirku kai skaudantis kūnas prabudus ryte priversdavo savęs paklausti: ką aš čia veikiu? Miške praleistas laikas purvas karštis ir jėgas atimantys žygiai padėjo suprasti kiek turiu ryžto ir ištvermės eiti pirmyn net tuomet kai jau regis nebegaliu. Džiaugiuosi kad sugebėjau peržengti savo galimybių ribas ir parodyti ką gali padaryti pasiryžęs žmogus!

Visa tai pasakojau todėl kad būtent kanonas ir yra tas imperatyvas peržengti savo ribas. Mūsų kultūroje ypač švietimo srityje labai dažnai trūksta paragavimo save peržengti savanoriškai prisiimti atrodytų neįmanomus standartus ir juos viršyti pačiam bandyti patekti į kanoną. Kanono netekusi kultūra grimzta į pasitenkinimo savimi ribotų norų kalėjimą nes ji nepajėgi įsivaizduoti kitokių norų ir galimybių. Būtent sistemingo Antikos Vakarų literatūros pažinimo praradimas švietimo srityje yra tas matmuo kuris neleidžia objektyviai matyti savo kultūros mastelio atima galimybę varžytis su geriausiai.

Kanonas nuolat reikalauja pasitempti jis formuoja skonį kuris leidžia atsirinkti tai kas tikra. Vėlgi nesena patirtis: teko susidurti su jaunais žmonėmis kurie gyvenime vadovaujasi moralinėmis maksimomis iš Paulo Coelho kūrinių. <...>

Įtariu kad kai iš švietimo programos galutinai išnyks paskutiniai aukštojo civilizacijos kanono elementai *Alchemikas* skaitytinų kūrinių sąrašuose pakeis Platoną o *Vienulis, kuris nusipirko „Ferarį“* – Augustino *Išpažinimus*.

Mantas Adomėnas, *Kanonas kaip priešnuodis kultūros degradacijai* iš kn. *Konservatizmo sąsiuviniai* (II)

7 uždutis. Sintaksiškai išnagrinėkite sakinį sutartiniais ženklais pažymėdami sakinio dalis. **2 taškai**

Sutartiniai ženklai, kuriais braukiamos sakinio dalys: veiksnys, tarinys, papildinys, aplinkybė, pažyminys.

Tačiau būtent kanonas, visiems daugiau ar mažiau privalomas, yra vienintelė kultūrinio susikalbėjimo, vieningo kultūrinio naratyvo kūrimo prielaida.

Mantas Adomėnas, *Kanonas kaip priešnuodis kultūros degradacijai* iš kn. *Konservatizmo sąsiuviniai* (II)

8 uždutis. Paaiškinkite skaitmenimis pažymėtus skyrybos ženklus. **6 taškai**

Lucilijau,¹ štai ką pirmiausia daryk: išmok džiaugtis. Manai,² kad atimu iš tavęs daug smagumo, patardamas atsakyti atsitiktinių dalykų, būdamas įsitikinęs, jog reikia vengti vilties –³ saldžiausios mūsų paguodos? Kaip tik priešingai,⁴ noriu, kad tau niekada nestigtų linksmybės. Noriu, kad ji gimtų tavo namuose. Ir ji gims,⁵ jei tik glūdės pačiame tavyje. Kitokie džiaugsmi nepripildo širdies,⁶ tik išlygina raukšles. Jie trumpalaikiai. Tu juk negalvoji, jog linksma tam, kuris juokiasi. Siela turi įgauti pasitikėjimo sparnus ir pakilti virš visko.

Lucijus Anėjus Seneka, *Laiškai Lucilijui*

Skrybos ženklų nr.	Taisyklės
1	
2	
3	
4	
5	
6	

KALBOS PAŽINIMO IR VARTOJIMO ĮSIVERTINIMAS

Gebėjimai	Užduotys	Taškų suma		Pasiiekimų lygis			
		Galima surinkti	Surinkta taškų	Nepatenkinamas	Patenkinamas	Pagrindinis	Aukštesnysis
I. Gebu taikyti visas rašybos taisykles.	1, 4	11		0–3	4–6	7–9	10–11
II. Atpažįstu kalbos dalis ir gebu jas gramatiškai nagrinėti, atlieku žodžių sandaros ar darybos analizę.	2, 3, 5	7		0–2	3–4	5–6	7
III. Gebu taikyti visas privalomąsias vientisinių ir sudėtinių sakinių skyrybos taisykles, sintaksiškai nagrinėti sakinius.	6, 7, 8	16		0–4	5–8	9–13	14–16

A. Kurias užduotis atlikote lengviausiai (nors galbūt ir ne visai tiksliai)?

B. Kurios užduotys kol kas sunkiai įveikiamos? Kodėl?

C. Mokymosi planas, kad pasiekimai gerėtų (numatykite konkrečias veiklas).

1. _____
2. _____

Rekomenduojamos kalbų ir rašinių temos

- Kodėl kanonas padeda bręsti asmenybei?
- Kaip XXI a. jaunuoliai gali prikelti kanoną?
- Anot stoikų, pasaulis yra darnus. O kodėl aš turėčiau būti kitoks ar kitokia?
- „Viskas svetima, tik laikas – mūsų.“ (Seneka)
- „Jeigu nori gyventi dėl savęs, gyvenk dėl kito.“ (Seneka)
- Nuoširdi bendrystė – gražios sielos pagrindas, praturtinantis artimus žmones.
- Virtualiųjų draugų grimasos ir...

I TESTO TAŠKŲ IR BALŲ LENTELĖ, PASIEKIMŲ LYGIS

Taškai	60–57	56–51	50–45	44–39	38–33	32–27	26–18	17–10	9–1
Balai	10	9	8	7	6	5	4	3	2
Lygis	Aukštesnysis		Pagrindinis			Patenkinamas		Nepatenkinamas	

II testas

Biblija kaip literatūros ir kultūros tekstas: jos svarba Europos tapatybei

LITERATŪRA

- „Himnas meilei“ (1 Kor 13).
- Pranciškus „Dievas yra jaunas: pokalbis su Thomu Leoncini’u“.

KALBA

- Rašybos, skyrybos gebėjimų įtvirtinimas.
- Vientisiniai ir sudėtiniai sakiniai, sudėtinių prijungiamųjų sakinių skyrybos įtvirtinimas.
- Lietuvių kalbos žodžių darybos suvokimas. Morfeminė žodžių analizė. Morfolginis, sintaksinis nagrinėjimas.
- Pranciškus „Dievas yra jaunas: pokalbis su Thomu Leoncini’u“.

TEKSTO SUVOKIMO IR LITERATŪROS ŽINIŲ TAIKymo UŽDUOTYS

AŠ TAI MOKU!

- Paaiškinu Naujojo Testamento teksto, kaip kanono, idėjas, jų reikšmę literatūrai ir kultūrai.
- Susieju tekstus su savo patirtimi ir nuostatomis gretindamas juos su šiuolaikine kultūra ir jos reiškiniiais.
- Analizuoju, lyginu tekstus, juos vertinu ir apibendrinu savo išvalgas remdamasis patirtimi.
- Analizuoju kūrinis ir nurodau tarptekstines idėjas, paaiškinu teksto sąsajų su kontekstu aspektus.
- Nurodau tekstų tipą, žanrą ir funkcinį stilių, paaiškinu pagrindines jų savybes ir paskirtį.
- Apibūdiniu įvairiuose tekstuose panaudotas raiškos priemones ir jų paskirtį.

1 TEKSTAS

„HIMNAS MEILEI“ (1 Kor 13)

Aš trokštu jums nurodyti dar prakilnesnį kelią.

¹ Jei kalbėčiau žmonių ir angelų kalbomis, bet neturėčiau meilės, aš tebūčiau žvangantis varis ir skambantys cimbolai.

² Ir jei turėčiau pranašystės dovaną ir pažinčiau visus slėpinius ir visą mokslą;